

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОВА
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НІЖИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ
УНІВЕРСИТЕТ АНКАРА ХАДЖИ БАЙРАМ ВЕЛІ (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
СТАМБУЛЬСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ АЙДИН (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
АНАТОЛІЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
УНІВЕРСИТЕТ КАСТАМОНУ (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
УНІВЕРСИТЕТ БІЗНЕСУ І ПРИКЛАДНИХ НАУК «ВАРСОВІЯ» (ВАРШАВА, ПОЛЬЩА)
ЄВРОПЕЙСЬКА ВИЩА ШКОЛА МЕДИЧНИХ І СОЦІАЛЬНИХ НАУК (ВАРШАВА, ПОЛЬЩА)
МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ НАУК (ЛОМЖА, ПОЛЬЩА)
ВІДДІЛ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

Збірник матеріалів

VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності»

Тернопіль
2025

УДК 159.98:37.091
Р 64

Р 64 Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності: збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 09 жовтня 2025 року) / Редколегія: О. М. Петровський, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, В.Є. Кавецький, О.Я. Жизномірська, М.М. Корман, Т. В. Магера, Н.Б. Стрийвус, З.П. Шарлович. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В. 2025. 458 с.

У збірнику публікуються тези доповідей учасників VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності», проведеної на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти 09 жовтня 2025 р.

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти
(протокол №6 від 31.10.2025 р.)*

УДК 159.98:37.091

© Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2025

ЗМІСТ

Петровський О.М.

УПРАВЛІННЯ ОСВІТНИМИ ІННОВАЦІЯМИ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИРІШЕННЯ В
СУЧАСНИХ УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ15

Абрамович Т.В.

НАВЧАННЯ З ПІДТРИМКОЮ: РОЛЬ ПІДКАЗОК ДЛЯ ДІТЕЙ ІЗ
ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....18

Андрійчик О. Б., Кузнєцова М. Б.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ.....21

Özsunar A.

MODERN ARAP EDEBİYATINDA ARAP KADIN YAZARLARIN
KADINLARIN EĞİTİMİNE KATKILARI: MISIR ÖRNEĞİ.....23

Ateş H.

SEMİNER DÖNEMLERİNİN İKİNCİ YABANCI DİL ÖĞRETMENLERİNİN
GELİŞİMİNE KATKISI.....25

Бабовал Н. Р. Мацюк С. О.

ЕТИКА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ.....30

Базиволяк О. В.

СПОСОБИ КОРЕКЦІЇ ГІПЕРАКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДШИХ
ШКОЛЯРІВ.....32

Балабанов С.

СПЕЦИФІКА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРШОГО МАЙСТРА
ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....35

Барабаш І.

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА МАТЕМАТИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ
(ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ....40

Бартенєва І.О.

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ДІЯЛЬНОСТІ В
ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....42

Barış Eriçok, Thomas Bauer

EMBEDDING INTERNATIONALIZATION IN TEACHER EDUCATION.....45

Baştuğ A.N.

YAPAY ZEKANIN MESLEKLERİ DÖNÜŞTÜRMESİ KAPSAMINDA
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARIN MEVCUT DURUMU VE TÜRKİYE İÇİN
ÖNERİLER.....50

Бачинська Є.М.

ОЦІНЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ НОВОЇ
УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ52

Бенько І.П., Зазуля Л.М.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ
ВИВЧЕННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ
СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ.....55

Sharlovych Zoia

KSZTAŁCENIE USTAWICZNE – PODSTAWA ROZWOJU ZAWODOWEGO
WSZYSTKICH UCZESTNIKÓW PROCESU EDUKACYJNEGO SZKOŁY
WYŻSZEJ.....424

Шевченко В.М.

ДІЯЛЬНІСТЬ СУРДОПЕДАГОГА В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО
ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....426

Шилько Ю. А., Кіяшко Л. І.

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ.....429

Шкабаріна М. А.

ЖИТТЄСТІЙКІСТЬ ЯК ЧИННИК ПОДОЛАННЯ ЕМОЦІЙНОГО
ВИГОРАННЯ ВЧИТЕЛІВ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ.....430

Шпак М.М.

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПЕДАГОГІВ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ, СТРАТЕГІЇ ТА РЕСУРСИ.....432

Щегельська А.

СТІЙКІСТЬ І АДАПТАЦІЯ: ВИКЛАДАЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІД ЧАС ВІЙНИ
В УКРАЇНІ.....434

Щербина К. Є.

СУТНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ
МЕНЕДЖЕРІВ ДО КОМАНДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ.....436

Yurchak L.A.

LANGUAGE AND CULTURAL BARRIERS AS A FACTOR IN THE
PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE FOREIGN LANGUAGE
TEACHERS.....439

Якимець Л.В.

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ ЯК ОРІЄНТИР РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО
СУСПІЛЬСТВА ТА СУЧАСНОЇ ОСВІТИ.....440

Ruslan Yakovyshyn

CECHY CHARAKTERYSTYCZNE KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI POLSKICH
SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH W PIERWSZEJ POŁOWIE XX
WIEKU.....443

Яковишина Т.В.

АРТПЕДАГОГІКА Й АРТТЕРАПІЯ У ДІЯЛЬНОСТІ АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ.....447

Ярмолицька С. О., Коротюк З.М.

ПІДТРИМКА МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ПЕДАГОГА В СУЧАСНІЙ
РЕАЛЬНОСТІ.....450

Яцишин І.В.

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ:
ВИКЛИКИ, БЕЗПЕКА ТА ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА.....455

Яковишина Т.В.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти
Рівненського державного гуманітарного університету
yakovyshynat@gmail.com

АРТПЕДАГОГІКА Й АРТТЕРАПІЯ У ДІЯЛЬНОСТІ АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Сучасна школа поступово утверджується як простір рівних можливостей, де кожна дитина, незалежно від особливостей розвитку, має право на якісну освіту та соціалізацію. Важливою ланкою в цьому процесі є асистент учителя, діяльність якого в умовах інклюзивного освітнього середовища виходить за межі звичайної педагогічної допомоги.

Асистент учителя в початковій школі виступає посередником між дитиною з особливими освітніми потребами та освітнім середовищем. Його головна мета – створити умови для комфортного й ефективного навчання. Це вимагає поєднання професійних умінь і людяності: терпіння, чуйності, готовності до співпраці.

Робота асистента включає різні напрями. Насамперед він допомагає дитині в опануванні навчального матеріалу, пояснює завдання доступною мовою, пропонує адаптовані методи виконання. Водночас асистент сприяє розвитку самостійності: не виконує роботу замість учня, а навчає його знаходити рішення власними силами. Важливим аспектом є соціалізація: підтримка під час спілкування з однолітками, подолання бар'єрів у взаємодії [2].

Не менш значущою є співпраця асистента з учителем та батьками. Лише командна робота дозволяє обрати правильні педагогічні стратегії, врахувати індивідуальні потреби й поступово досягати позитивних результатів. В інклюзивному середовищі асистент стає не лише помічником, а й партнером педагога, що забезпечує гармонійне функціонування класу.

Таким чином, діяльність асистента вчителя початкових класів є важливим чинником реалізації інклюзивної освіти. Вона поєднує турботу й професіоналізм, підтримку й розвиток, індивідуальність і командність. Завдяки його роботі діти з особливими освітніми потребами отримують шанс не лише навчатися, а й відчувати себе повноцінними учасниками шкільного життя.

Сучасне інклюзивне освітнє середовище вимагає від педагога і, зокрема, асистента вчителя, пошуку нових методів і засобів для забезпечення якісної та доступної освіти кожній дитині. Одним із найбільш ефективних напрямів такої діяльності виступають артпедагогіка та арттерапія, адже саме мистецтво відкриває природні шляхи до емоційного, когнітивного й соціального розвитку дитини.

Арттерапія та артпедагогіка сьогодні дедалі частіше розглядаються як ефективні інструменти педагогічної та корекційної роботи з дітьми, що мають

особливі освітні потреби. Вони базуються на використанні різних видів мистецтва – малювання, музики, театральних імпровізацій, ліплення, танцю – як засобів вираження внутрішнього світу дитини, розвитку її емоційної сфери та комунікативних навичок [1].

Для дітей молодшого шкільного віку мистецька діяльність є природним способом пізнання світу та самовираження. Тому застосування арттерапії та артпедагогіки в інклюзивному середовищі допомагає:

- 1) знижувати рівень тривожності та напруги, які часто супроводжують навчання;
- 2) розвивати комунікативні вміння, оскільки творчість у групі стимулює взаємодію та партнерство;
- 3) підвищувати самооцінку, адже дитина відчуває успіх навіть у невеликих творчих досягненнях;
- 4) коригувати поведінкові прояви, пропонуючи безпечний спосіб вираження емоцій;
- 5) розвивати дрібну моторику, уяву, мовлення та когнітивні здібності.

Ефективність роботи асистента, який інтегрує у свою діяльність методи артпедагогіки й арттерапії, проявляється у кількох ключових аспектах:

- 1) підвищення емоційного комфорту дитини. Мова йдеться про те, що творчість допомагає знімати напругу, подолати тривожність, навчитися виражати емоції прийнятними способами. Асистент, використовуючи арттерапевтичні вправи, допомагає дитині почуватися впевненіше й спокійніше у шкільному середовищі;
- 2) розвиток комунікативних навичок. Групові творчі завдання (малювання, музичні імпровізації, театральні мініатюри) сприяють взаємодії між дітьми. Асистент у такому процесі стає фасилітатором спілкування, допомагає дитині з ООП знаходити своє місце в колективі;
- 3) стимулювання когнітивного розвитку. Артпедагогіка дозволяє засвоювати навчальний матеріал у наочній, образній формі. Наприклад, вивчення букв через малювання, математичних понять – через конструктивні творчі вправи. Це особливо ефективно для дітей із порушеннями уваги чи мислення;
- 4) формування позитивної самооцінки. У творчості немає «правильних» і «неправильних» відповідей, кожна дитина може відчувати успіх. Завдяки підтримці асистента дитина з ООП поступово набуває впевненості у власних силах;
- 5) соціалізація та інтеграція. Коли асистент організовує спільні творчі проекти, дитина з особливими освітніми потребами стає активним учасником шкільного життя. Це формує толерантність у класі, зменшує відчуження й створює атмосферу прийняття.

Наведемо кілька прикладів з практики застосування педагогічних арттерапевтичних вправ, які можна використовувати асистентом в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами у початковій школі.

Візуальне мистецтво (малювання, ліплення)

«Мій настрій» – дитина малює свій настрій у вигляді кольорів, плям чи ліній. Потім разом із асистентом чи вчителем обговорює, що означають ці образи. Це допомагає виявляти та проговорювати емоції.

«Чарівна тварина» – створення фантастичного персонажа з пластиліну чи глини. Вправа розвиває уяву, дрібну моторику та знижує напруження.

«Долоньки дружби» – діти обводять свої долоні на папері й прикрашають їх, а потім складають їх разом у спільне «коло дружби». Це сприяє згуртуванню класу.

Музична арттерапія

«Мелодія настрою» – діти обирають музичний інструмент (дзвіночок, барабан, маракаси) і відтворюють ритм свого настрою. Це розвиває самовираження та допомагає знімати стрес.

«Музичний діалог» – двоє дітей «розмовляють» між собою звуками інструментів. Така вправа стимулює комунікацію та співпрацю.

«Малюємо музику» – під час прослуховування спокійної чи веселої мелодії діти малюють те, що вони «бачать» у музиці. Це розвиває емоційну сферу й асоціативне мислення.

Театральна арттерапія

«Живі емоції» – діти зображають різні емоції (радість, сум, здивування) за допомогою міміки та жестів. Це допомагає розпізнавати й контролювати власні емоційні стани.

«Казка навпаки» – розігрування відомої казки, але з іншим, добрим фіналом. Вправа формує позитивне мислення й уміння знаходити альтернативні рішення.

«Чарівний предмет» – діти по черзі беруть у руки будь-який предмет і вигадують, якою «чарівною» силою він володіє. Це стимулює креативність та мовленнєву активність.

Пісочна терапія

«Мій світ у піску» – дитина створює власний «світ» у пісочниці за допомогою іграшок чи природних матеріалів. Це дозволяє виражати внутрішні переживання.

«Доріжки настрою» – проведення різних доріжок у піску (хвиляста, пряма, з перешкодами) й обговорення, яка з них найбільше нагадує життя дитини зараз.

«Будівництво міста» – групова вправа, де діти разом створюють місто з піску. Вона формує командність і розвиває навички співпраці.

Особливо цінним є те, що артпедагогіка й арттерапія сприяють індивідуалізації освітнього процесу: кожна дитина може проявити себе у власному темпі, через той вид мистецтва, який для неї найближчий. Учителю та асистенту мають можливість краще зрозуміти внутрішній стан здобувача, вчасно помітити труднощі та підтримати його.

Таким чином, артпедагогіка й арттерапія в початковій школі не лише полегшують освітній процес для дітей з особливими освітніми потребами, а й

формують умови для їхньої успішної соціалізації, розвитку творчого потенціалу та гармонійного особистісного зростання.

Література

1. Тадеуш О. Арт-педагогіка як поліфункціональна технологія навчання, виховання та розвитку особистості. *Наукові записки Центрально-українського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Серія: Педагогічні науки. 2018. Вип. 170. С. 118-122.
2. Яковишина Т. Соціалізація дітей молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами засобами артпедагогіки. *Особистість як простір випробування та формування культури (в умовах воєнного стану)*: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 15-17 травня 2025 року). Київ: НАКККиМ, 2025. 202 с.

Ярмолицька С. О.

методист навчально-методичного центру
психологічної служби і соціальної роботи ТОКІППО
s.yarmolytska@ippo.edu.te.ua

Коротюк З.М.

методист, в.о. завідувачки навчально-методичного центру
психологічної служби і соціальної роботи ТОКІППО
z.korotyuk@ippo.edu.te.ua

ПІДТРИМКА МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ПЕДАГОГА В СУЧАСНІЙ РЕАЛЬНОСТІ

Зміни в сучасному світі: військові конфлікти, гуманітарні кризи, соціально-економічні загострення створюють значні загрози не лише фізичному, а й ментальному здоров'ю людини. Згідно Всеукраїнської програми ментального здоров'я, «стрес та знервованість стали буденністю для майже 80% українців» [5, с.85]. Учасники освітнього процесу постійно знаходяться під впливом стресогенних і психотравмуючих чинників, викликаючи в учнів складнощі в навчальному процесі, а у вчителів проблеми у професійній і життєвій діяльності, що відбивається на їх благополуччі та здоров'ї [2; 4; 5].

Повномасштабне вторгнення, наслідки пандемії Covid-19, внутрішнє переміщення населення з інших регіонів стали сьогодні для вчителя новим випробовуванням, що вплинуло на послаблення його ментального здоров'я. Педагог, який сам стикається з щоденними викликами, живе і працює в стресовому стані, повинен бути опорою і для дітей, і для батьків своїх учнів, щоб стати прикладом стійкості в кризових умовах, створити безпечний і підтримуючий освітній простір для навчання і розвитку учнів. Для цього йому потрібно мати власний ресурс, вміти турбуватись про своє ментальне здоров'я: вміння усвідомлювати свої потреби, емоції та почуття, керувати своєю поведінкою, налагоджувати і підтримувати здорові взаємовідносини, раціонально накопичувати і розподіляти енергію, зберігати і підтримувати ресурсний стан, здатність протистояти викликам.

Дослідженнями питання ментального (психічного) здоров'я педагога та його окремих аспектів, шляхів збереження професійного здоров'я, займалися науковці та практики: М. Беребін, В. Бобрицька, І. Дубровіна, Г. Зайцев, Г.